Maa- ja metsätalousministeriön asetus laitosten elintarvikehygieniasta annetun asetuksen (795/2014) muuttamisesta

TIIVISTELMÄ

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta laitosten elintarvikehygieniasta (795/2014), jäljempänä *laitosasetus*, esitetään muutettavaksi. Asetukseen tehtäisiin uudesta EU:n valvonta-asetuksesta (EU) 2017/625 ja sen nojalla annetuista komission asetuksista (EU) 2019/624, (EU) 2019/627 ja (EU) 2019/628 sekä eläinperäisten elintarvikkeiden valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 kumoamisesta johtuvat muutokset. Lisäksi asetuksessa otettaisiin huomioon lausunnolla oleva elintarvikelain (23/2006) muutosehdotus, joka kumoaisi omavalvontasuunnitelmaa koskevan 20 §:n.

Asetus tulisi voimaan 14.12.2019, jolloin EU:n valvonta-asetusta ja edellä mainittuja komission asetuksia aletaan soveltaa.

TAUSTAA

Muutoksen taustalla on EU:n virallista valvontaa koskevan lainsäädännön uudistus, jota aletaan soveltaa 14.12.2019 alkaen.

LAINSÄÄDÄNTÖ

EU-lainsäädäntö

Hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen (laitos) rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista säädetään elintarvikehygieniasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 852/2004, jäljempänä *yleinen elintarvikehygienia-asetus,* sekä eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 853/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus*.

Laitosten virallisesta valvonnasta säädetään eläinperäisten elintarvikkeiden virallisesta valvonnasta säädetyssä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 854/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus,* sekä osin myös komission asetuksessa (EY) N:o 2074/2005, jäljempänä *toimeenpanoasetus*. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen säännökset sekä toimeenpanoasetuksen viranomaisia koskevat kohdat korvautuvat 14.12.2019 uudella EU:n lainsäädännöllä:

- Virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625,

- Lihantuotantoa koskevan virallisen valvonnan suorittamista sekä elävien simpukoiden tuotanto- ja uudelleensijoitusalueita koskevista erityissäännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 nojalla annettu komission delegoitu asetus (EU) 2019/624, jäljempänä *komission delegoitu asetus (EU) 2019/624,*
- Ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627, jäljempänä *komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627*,
- Virallisten todistusten malleista tietyille eläimille ja tavaroille sekä asetuksen (EY) N:o 2074/2005 ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2016/759 muuttamisesta näiden todistusmallien osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/628.

Kansallinen lainsäädäntö

Laitosasetuksella täydennetään yleisen elintarvikehygienia-asetuksen ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen vaatimuksia. Laitosasetuksessa on myös viittauksia laitosten virallista valvontaa koskevaan EU-lainsäädäntöön.

TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET

Laitosasetuksen muutoksen tarkoituksena on ottaa huomioon EU-lainsäädännön muutokset, joita sovelletaan 14.12.2019 alkaen. Lisäksi otettaisiin huomioon elintarvikelain suunnitellut muutokset. Omavalvontasuunnitelmaa koskevien vaatimusten poistuminen keventäisi huomattavasti yritysten hallinnollista taakkaa. Toisaalta vuosittaisten enimmäisteurastusmäärien korotusten hakeminen aiheuttaisi hallinnollista taakkaa muutamille pienteurastamoille.

VALMISTELU

Asetusluonnosta on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä, yhteistyössä Ruokaviraston ja Lapin aluehallintoviraston kanssa. Asetusmuutosta on käsitelty myös elintarvikevalvonnan ja lainsäädännön jaoston alaisissa liha ja lihantarkastus –ryhmässä sekä elintarvikehygieniaryhmässä.

VOIMAANTULO

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 14.12.2019.

YKSITYISKOHTAINEN SISÄLTÖ

3 § Määritelmät

Koska pykälään ehdotetaan sekä lisäyksiä että poistoja, ehdotetaan koko 3 §:n muuttamista. 1 momenttiin tehtyjen lisäysten vuoksi myös kyseisen momentin numerointi muuttuu osittain.

1 momentin 4 kohdan viittaus eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvontaa koskevan asetuksen määritelmiin esitetään korvattavaksi viittauksilla komission delegoituun asetukseen (EU) 2019/624 ja komission täytäntöönpanoasetukseen (EU) 2019/627, joita sovelletaan 14.12.2019 alkaen.

1 momentin 8 kohdassa otettaisiin huomioon lihantarkastuksesta annettavan maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (590/2014), jäljempänä *lihantarkastusasetus,* korvaaminen kokonaan uudella asetuksella, jonka on tarkoitus tulla voimaan 14.12.2019. Asetuksen numero päivitettäisiin sen antamisen jälkeen.

2 momentin 5 kohdassa ehdotetaan päivitettäväksi hevoseläinten tunnistamisesta ja merkitsemisestä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen numero (222/2017).

2 momentin 12 kohdassa oleva pienteurastamon määritelmä ehdotetaan kumottavaksi. Pienteurastamo on määritelty komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 2 artiklan 17 kohdassa sellaiseksi teurastamoksi, jossa teurastetaan ainoastaan osan työpäivää tai koko työpäivän ajan, mutta ei viikon jokaisena työpäivänä. Pienteurastamolle ei ole määritelty yleistä kapasiteettirajoitusta. Sen sijaan sellaisille pienteurastamoille, joissa hyödynnetään poikkeusta teurastuksen aikaisesta tarkastuseläinlääkärin läsnäolosta tai *post mortem* -tarkastuksen suorittamisajankohdasta on määritelty enimmäisteurastusmäärät komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 7 artiklassa ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 13 artiklassa. Tällaisten pienteurastamoiden enimmäisteurastusmäärät ovat sorkka- ja kavioeläinten osalta 1 000 eläinyksikköä ja lintujen sekä jäniseläinten osalta 150 000 eläintä vuodessa.

Eläinyksiköihin sovelletaan neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä 17 artiklan 6 kohdan muuntokertoimia, lukuun ottamatta pieniä märehtijöitä ja pieniä hirvieläimiä, joiden muuntokertoimet on määritelty komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 7 artiklan 2 kohdassa ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 13 artiklan 3 kohdassa. Muuntokertoimet ovat täysikasvuisille naudoille ja hevosille 1 eläinyksikkö, muille nautaeläimille 0,50 eläinyksikköä, sioille (elopaino yli 100 kg) 0,20 eläinyksikköä, muille sioille 0,15 eläinyksikköä sekä pienille märehtijöille ja pienille (alle 100 kg) hirvieläimille 0,05 eläinyksikköä.

Komission asetusten enimmäisteurastusmääriä voidaan nostaa kansallisella lainsäädännöllä edellyttäen, että pienteurastamoissa teurastettujen eläinten määrä ei ylitä 5 prosenttia kokonaisteurastusmäärästä.

Jotta nykyisten pienteurastamoiden toimintaedellytykset säilyisivät ennallaan, Suomi on 6.6.2019 notifioinut komissiolle ja toisille jäsenvaltioille lihantarkastusasetuksen muutosehdotuksen, jonka mukaan Ruokavirasto voisi hakemuksesta nostaa yksittäisten pienteurastamoiden enimmäisteurastusmääriä (notifikaatio numero 2019/264/FIN). Komissiolla ja toisilla jäsenvaltioilla on 3 kuukautta aikaa kommentoida asetusehdotusta. Kommentointiaika voi pidentyä 6 kuukauteen komission tai toisten jäsenvaltioiden huomautusten johdosta. Jos komissio vastustaa asetusehdotusta, sitä ei voida antaa.

2 momentin 19 kohdassa oleva tarhatun riistan määritelmä ehdotetaan poistettavaksi. Poroa ei enää suljettaisi pois tarhatun riistan määritelmästä, jolloin määritelmä vastaisi eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen I 1.6. kohdan määritelmää sellaisenaan eikä kansallista määritelmää enää tarvittaisi. Tällä hetkellä laitosasetuksen tarhatun riistan määritelmästä on suljettu pois poro,

sillä tarhatun riistan teurastamoiden ja poroteurastamoiden vaatimuksista säädetään erikseen. Tämä voitaisiin tuoda esiin liitteen 2 4 luvun otsikkomuutoksella.

4 § Rakenteelliset ja toiminnalliset sekä jäljitettävyyttä, lämpötiloja ja henkilökuntaa koskevat vaatimukset.

Pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska liitteessä 2 ollut kalastustuotteiden dioksiinia ja PCB-yhdisteitä koskenut 9.3. luku on kumottu asetuksella (1424/2015).

4 b § Pienteurastamon enimmäisteurastusmäärän nostaminen

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 b §. Pykälässä velvoitettaisiin pienteurastamotoimijaa hakemaan lupaa Ruokavirastolta, jos pienteurastamossa olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 7 artiklan tai komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 13 artiklan mukaisia poikkeusmahdollisuuksia tarkastuseläinlääkärin läsnäolosta tai *post mortem* –tarkastuksen suorittamisajankohdasta, mutta pienteurastamon vuosittainen teurastusmäärä ylittäisi edellä mainituissa asetuksissa säädetyn enimmäisteurastusmäärän.

Ruokaviraston mahdollisuudesta antaa yksittäisille pienteurastamoille lupa ylittää vuosittaiset enimmäisteurastusmäärät säädettäisiin lausunnolla olevan lihantarkastusasetuksen 4 §:ssä. Asia sisältyy notifikaatioon 2019/264/FIN.

5 § Omavalvonta

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus elintarvikelain 20 §:ään, sillä lausunnolla olevan elintarvikelain muutosehdotuksen mukaan omavalvonnasta säädettäisiin ainoastaan 19 §:ssä. Koska elintarvikelaista ehdotetaan poistettavaksi omavalvontasuunnitelmaa koskeva vaatimus, ehdotetaan lakiperustan poistuessa koko liitteen 3 kumoamista. Liitteen 3 1.1. luvun yleiset omavalvontaa, sen tarkastettavuutta ja tietojen säilyttämistä koskevat kohdat ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:ään.

6 § Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 14.12.2019, samanaikaisesti uuden EU-lainsäädännön soveltamisen kanssa.

Liite 2 Eri toimialojen laitosten rakenteelliset ja toiminnalliset lisävaatimukset

Johdannon kolmannesta kappaleesta ehdotetaan poistettavaksi viittaus lukuun 9.3., koska kyseinen luku on kumottu asetuksella (1424/2015).

Luku 1. Yleiset lisävaatimukset teurastamoille ja riistan käsittelylaitoksille

1.2.Yleiset toiminnalliset lisävaatimukset

Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan teurastamotoimija voi sulkea eläimiä teurastusprosessista ainoastaan tarkastuseläinlääkärin luvalla. Tällaisia eläimiä olisivat mm. liian pienet broilerit, joita siipikarjateurastamon laitteisto ei pysty käsittelemään hygieenisesti. Lupaa ei tarvitsisi hakea joka teurastuserälle erikseen, vaan yksi annettu lupa riittäisi. Vastaava vaatimus on nykyisessä lihantarkastusasetuksessa, mutta säännös soveltuu paremmin laitosasetukseen, koska se sisältää toimijoita koskevan velvoitteen.

1.4. Yleiset lihantarkastukseen liittyvät rakenteelliset vaatimukset

1 kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi sen osalta, milloin *post mortem* –tarkastus voidaan tehdä muualla kuin teurastuslinjassa, esimerkiksi jäähdyttämössä. Tällaisia tapauksia ovat hätäteurastetut eläimet, alkuperätilalla tapettu tarhattu riista, yksittäiset kesäaikana lopetetut porot, sekä eläimet, joille pienteurastamossa suoritetaan komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 13 artiklan mukainen viivästetty *post mortem* -tarkastus.

1.6. Teurastuksesta ilmoittaminen

Teurastuksesta ilmoittamista koskevaan lukuun ehdotetaan lisättäväksi porojen kohdalle viittaus komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohtaan, jossa säädetään poroja koskevasta erityispoikkeuksesta. Tietyissä tilanteissa yksittäiset laidunalueiltaan eksyneet porot voitaisiin lopettaa ampumalla poronhoitoalueella kesäaikana (1.5.-30.9.) ilman edeltävää *ante mortem* –tarkastusta, minkä jälkeen ne vietäisiin viipymättä poroteurastamoon loppuun teurastettavaksi ja lihantarkastukseen.

2.2. Toiminnalliset lisävaatimukset

Kohdasta 2 ehdotetaan poistettavaksi viittaus eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetukseen, koska se on kumottu EU:n uudella valvonta-asetuksella (EU) 2019/625 eikä sitä enää sovelleta 14.12.2019 alkaen.

2.2.1. Sorkka- ja kavioeläinten pienteurastamon toiminnalliset helpotukset

Luku ehdotetaan kumottavaksi, koska se on ristiriidassa komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 15 artiklan 4 kohdan kanssa. Komission asetuksen mukaan tarkastuseläinlääkäri voi sallia aikuisten nautojen ja hevosten puoliruhojen katkaisun pienteurastamossa, jos se on tarpeen elintarvikehygienian varmistamiseksi. Käytäntö on rajoitettu enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastaville pienteurastamoille. Tästä enimmäisteurastusmäärästä ei ole mahdollista saada poikkeusta.

Luku 3 Siipikarjateurastamo

3.1. Rakenteelliset lisävaatimukset

7 kohdan lainsäädäntöviittaus ehdotetaan päivitettäväksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen kumoutumisen vuoksi. Siipikarjan lihantarkastuksen käytännön toteuttamisesta säädetään 14.12.2019 alkaen komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2019/627.

Luku 4 Muun tarhatun riistan kuin poron teurastamo ja pienteurastamo

Otsikko ehdotetaan muutettavaksi, sillä poroteurastamon vaatimuksista säädetään erikseen luvussa 5 ja 3 §:n 2 momentin kohdan 19 tarhatun riistan määritelmä muutettaisiin vastaamaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen I 1.6. kohdan mukaista määritelmää, joka kattaa myös porot.

1 kohdan lainsäädäntöviittaus ehdotetaan päivitettäväksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen kumoutumisen vuoksi. Alkuperätilalla tehtävästä *ante mortem* –tarkastuksesta annetuista todistusmalleista säädetään 14.12.2019 alkaen komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/628 liitteessä IV.

Luku 5 Poroteurastamo

Rakenteelliset ja toiminnalliset lisävaatimukset sekä helpotukset

Kohtaan 1 lisätään viittaus komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseen erityispoikkeukseen. Tietyissä tilanteissa yksittäiset laidunalueiltaan eksyneet porot voitaisiin lopettaa ampumalla poronhoitoalueella kesäaikana (1.5.-30.9.) ilman edeltävää *ante mortem* –tarkastusta, minkä jälkeen ne vietäisiin viipymättä poroteurastamoon loppuun teurastettavaksi ja lihantarkastukseen, joten niiltä ei luonnollisesti vaadittaisi *ante mortem* –todistusta.

Kohdasta 1 ehdotetaan poistettavaksi viittaus liitteen 2 2.2.1. lukuun, koska luku ehdotetaan poistettavaksi. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 määritelmien mukaan poroerotus sisältyy alkuperätilan määritelmään, joten asiaa koskeva lause ehdotetaan poistettavaksi.

Luku 6 Riistan käsittelylaitos

6.2. Toiminnalliset lisävaatimukset ja helpotukset

5 kohta ehdotetaan kumottavaksi koska se on ristiriidassa komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 15 artiklan 4 kohdan kanssa. Kyseisen kohdan mukaan tarkastuseläinlääkäri voi sallia aikuisen suurriistan ruhojen katkaisun, jos se on tarpeen elintarvikehygienian varmistamiseksi. Käytäntö on kuitenkin rajoitettu enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastaville pienille riistan käsittelylaitoksille. Tästä määrästä ei ole mahdollista saada poikkeusta.

Liite 3 Laitoksen omavalvonta

Elintarvikelain muutosehdotuksessa esitetään omavalvontasuunnitelmaa koskevan 20 §:n kumoamista. Koska lakiperusta omavalvontasuunnitelmaa koskeville vaatimuksille poistuisi, koko liite 3 ehdotetaan kumottavaksi ja 1.1. luvun yleiset omavalvontaa, sen tarkastettavuutta ja tietojen säilyttämistä koskevat kohdat ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:ään.